

लोक सेवा आयोग

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क, इन्जिनियरिङ्ग (सिभिल समूह, इरिगेसन समूह), कृषि, वन, विविध र शिक्षा सेवाका सबै समूह/उपसमूहका राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी (उपसचिव वा सो सरह पद)को खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

यस पाठ्यक्रमलाई दुई भागमा विभाजन गरिएको छ :

भाग १ - लिखित परीक्षा

भाग २ - अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क : २००

पूर्णाङ्क : ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

पत्र	विषय	खण्ड	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या	अङ्क भार	समय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क
प्रथम	प्रशासन र व्यवस्थापन र सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय	(क) प्रशासन र व्यवस्थापन	छोटो छोटो उत्तर	१०	१० प्रश्न × ५ अङ्क = ५० अङ्क	१.३० घण्टा	५०	४०
		(ख) सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय	लामो उत्तर	५	५ प्रश्न × १० अङ्क = ५० अङ्क	१.३० घण्टा	५०	
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय		विश्लेषणात्मक समीक्षा	४	४ प्रश्न × १५ अङ्क = ६० अङ्क	३ घण्टा	१००	४०
			विश्लेषणात्मक र समाधानमूलक उत्तर	२	२ प्रश्न × २० अङ्क = ४० अङ्क			

द्रष्टव्य :

- यस पाठ्यक्रम अनुसार दुई पत्रको लिखित परीक्षा लिइनेछ।
- माथि उल्लिखित सबै सेवा अन्तर्गतका समूह/उपसमूहहरूको पाठ्यक्रमको प्रथमपत्र खण्ड (क) को विषयवस्तु एउटै हुनेछ, तर प्रथमपत्र खण्ड (ख) र द्वितीयपत्र सेवा, समूह सम्बन्धी पाठ्यक्रम समूह अनुरूप फरक फरक हुनेछ।
- प्रथमपत्र खण्ड (क) को लिखित परीक्षा सेवागत रूपमा अर्थात् एउटा सेवा अन्तर्गतका समूह/उपसमूहका लागि संयुक्त रूपमा एउटै प्रश्नपत्रबाट एकैदिन वा छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट छुट्टाछुट्टै दिन पनि हुन सक्ने छ भने प्रथमपत्र खण्ड (ख) को परीक्षा समूह/उपसमूह अनुसार एकैदिन वा अलग अलग दिन छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट हुनेछ। यसैगरी द्वितीयपत्रको परीक्षा पनि समूह/उपसमूह अनुसार एकैदिन वा अलग अलग दिन छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट हुनेछ।
- प्रथमपत्र खण्ड (क) को लागि एउटा मात्र उत्तरपुस्तिका हुनेछ भने प्रथमपत्र खण्ड (ख) र द्वितीयपत्रका प्रत्येक प्रश्नका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन्।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ।
- यथासम्भव प्रश्नहरू नेपालको सन्दर्भमा सोधिने छन्।
- समस्या समाधानको उत्तर आवश्यकता अनुसार निम्नानुसार चार भागमा विभाजन गरी प्रस्तुत गर्नुपर्नेछ।
(क) पहिलो भागमा समस्याको पहिचान।
(ख) दोस्रो भागमा समस्या समाधानको लागि मौजुदा सरकारी नीति र कार्यक्रम।
(ग) तेस्रो भागमा समस्या समाधानको लागि सुझाव।
(घ) चौथो भागमा सुझाव कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ठोस तरिका।
- यस पाठ्यक्रममा जेसुकै लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ।
- प्रथम चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ।
- पाठ्यक्रम लागु मिति : २०६१/८/१८ गते (प्रथम पत्र खण्ड (क) परिमार्जन मिति २०६४।६।१७ गते, खण्ड (ख) अद्यावधिक मिति २०७८/०६/१८ गते)

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क, इन्जिनियरिङ्ग (सिभिल समूह, इरिगेसन समूह), कृषि, वन, विविध र शिक्षा सेवाका सबै समूह/उपसमूहका राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी (उपसचिव वा सो सरह पद)को खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथमपत्र: खण्ड (क) प्रशासन र व्यवस्थापन

अङ्क - ५०

१. राज्य र सरकार

- १.१ व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिका बीचको अन्तरसम्बन्ध
- १.२ सार्वजनिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन
- १.३ विद्यमान नेपालको संविधान

२. सार्वजनिक प्रशासन

- २.१ सार्वजनिक प्रशासनको अवधारणा
- २.२ कर्मचारी प्रशासनका आधारभूत पक्षहरू
- २.३ आर्थिक प्रशासन- बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन

३. व्यवस्थापन

- ३.१ व्यवस्थापनको अवधारणा
- ३.२ व्यवस्थापनमा नेतृत्व, उत्प्रेरणा, नियन्त्रण र समन्वयको महत्त्व
- ३.३ व्यवस्थापन सूचना प्रणाली

४. विकासका आयामहरू

- ४.१ विकास प्रशासनको अवधारणा
- ४.२ विकासमा जनसहभागिता
- ४.३ आवधिक योजना
- ४.४ दिगो विकास
- ४.५ विकेन्द्रीकरण
- ४.६ गरीबी निवारण
- ४.७ सुशासन
- ४.८ विकासमा गैरसरकारी संस्थाको भूमिका
- ४.९ जनसंख्या र बसाईसराई

५. लोकतन्त्र र मानव अधिकार

- ५.१ लोकतन्त्र र समावेशीकरण
- ५.२ कानुनी राज्य
- ५.३ मानव अधिकार
- ५.४ लैंगिक सवाल (Gender Issues)
- ५.५ आरक्षण र सकारात्मक विभेद
- ५.६ प्रतिनिधित्वको सिद्धान्त र समानुपातिक प्रतिनिधित्व

६. नेपाली समाज र यसको बनोट

- ६.१ नेपालका विविध जात/जाति/वर्ग/समुदायहरूको सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक र धार्मिक अवस्था र रहनसहन
- ६.२ आदिवासी, जनजाती, मधेशी, दलित, अपाङ्ग र महिलाहरूको वर्तमान अवस्था, उत्थानका प्रयासहरू, समस्या, समाधान र सम्भावनाहरू

.....

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क, इन्जिनियरिङ्ग (सिभिल समूह, इरिगेसन समूह), कृषि, वन, विविध र शिक्षा सेवाका सबै समूह/उपसमूहका राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी (उपसचिव वा सो सरह पद)को खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र – खण्ड (ख) सेवा समूह सम्बन्धी सामान्य विषय

अङ्क – ५०

१. जलश्रोत सम्बन्धी

- १.१ जलश्रोत ऐन, २०४९
- १.२ जलश्रोत नियमावली, २०५०
- १.३ National water Resources Strategy, 2002
- १.४ National Water Plan, 2005
- १.५ जलश्रोत नीति, २०७७

२. सिंचाई सम्बन्धी

- २.१ सिंचाई नीति, २०७०
- २.२ सिंचाई नियमावली, २०५६
- २.३ सिंचाई विकास सम्बन्धी चुनौतीहरु
- २.४ मर्मत संभार तथा संचालन नीति निर्देशनहरु
- २.५ निजी क्षेत्रको सहभागिता सम्बन्धी अवधारणा
- २.६ सिंचाई विभागको कार्यविधि, २०६१
- २.७ सिंचाई विभागको सांगठनिक विश्लेषण तथा सुधारका संभावनाहरु
- २.८ चालू आवधिक योजना
- २.९ Agriculture Development Strategy, 2015
- २.१० Irrigation Master Plan, 1990 and 2019

३. वातावरण सम्बन्धी

- ३.१ वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६
- ३.२ वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७

४. विविध

- ४.१ निजामती सेवा ऐन, २०४९ र निजामती सेवा नियमावली, २०५०
- ४.२ नेपाल इन्जिनियरिङ्ग सेवा (गठन समूह तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ति) नियमावली, २०५१
- ४.३ नेपाल इन्जिनियरिङ्ग परिषद ऐन, २०५५
- ४.४ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
- ४.५ आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७
- ४.६ सार्वजनिक खरीद ऐन, २०६३ र सार्वजनिक खरीद नियमावली, २०६४
- ४.७ जग्गा प्राप्ति ऐन, २०३४
- ४.८ विकास समिति ऐन, २०१३
- ४.९ विदेशी लगानी तथा प्रविधि हस्तान्तरण ऐन, २०७५

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क, इन्जिनियरिङ्ग (सिभिल समूह, इरिगेसन समूह), कृषि, वन, विविध र शिक्षा सेवाका सबै समूह/उपसमूहका राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी (उपसचिव वा सो सरह पद)को खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

Sample Questions

खण्ड (ख) सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय

१. नेपाल ईन्जिनियरिंग परिषद ऐन २०५५ मा परिषदमा दर्तागर्ने र दर्ताबाट नाम हटाउन सक्ने सम्बन्धमा के कस्तो व्यवस्था छ ? उल्लेख गर्नुहोस । यो व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउन के कस्तो व्यवस्था गर्नुपर्ला सविस्तार बर्णन गर्नुहोस ।
२. वर्तमान परिप्रेक्षमा सिंचाइ विकास सम्बन्धी चुनौतीहरूबारे उल्लेख गर्नुहोस । यी चुनौतीहरू निरूपण गर्न सिंचाई विभागबाट के कस्ता थप प्रयास हुनुपर्दछ, सविस्तार बर्णन गर्नुहोस ।
३. "Conjunctive Use Of Water " भन्नाले के बुझ्नुहुन्छ ? नेपालमा सिंचाई योग्य जमिनमा वर्षेभरी सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउन स्यालो ट्यूबवेल र ड्रिप ट्यूबवेलको प्रभावकारिता बारे विवेचना गर्नुहोस । पानी कम भएको क्षेत्रमा वर्षेभरी सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउन "Conjunctive Use Of Water " को प्रभावकारिता कसरी आकलन गर्नुहुन्छ, सविस्तार बर्णन गर्नुहोस ।
४. सिंचाई विभागको हालको संरचना र कार्यक्षेत्रको सविस्तार बर्णन गर्नुहोस । भविष्यमा कस्तो संरचनाको आवश्यकता पर्ला प्रस्ताव गर्नुहोस ।
५. "साना सिंचाईहरूको विकाशले मात्र Sustainable Irrigation Development हुन सक्दछ " यस संग सहमत हुनुहुन्छ । तर्क सहित पक्ष तथा विपक्षमा सविस्तार उत्तर लेख्नुहोस ।

द्वितीय पत्र - सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय

पूर्णाङ्क:- १००

1. Introduction
 - 1.1 Irrigation development in Nepal
 - 1.2 Irrigation project planning including multipurpose projects
 - 1.3 Participatory approach in irrigation development
 - 1.4 Feasibility studies and investigations
 - 1.5 Water Resources Potential and Perspective
2. Irrigation Design
 - 2.1 Irrigation water requirement
 - 2.2 Water availability and water balance
 - 2.3 Design and design considerations of irrigation system – head works, canals, cross drainage works, water regulating structures, Farm drainage and drainage structures, specific features in designing irrigation systems in hills and mountains
 - 2.4 Environmental issues in irrigation design, policy provisions for Initial Environmental Examination and Environmental Impact Assessment;
3. Ground water Development
 - 3.1 Overview of ground water potential in Nepal
 - 3.2 Ground water exploration
 - 3.3 Design of water wells – deep, shallow and other low cost techniques
 - 3.4 Well construction and development
 - 3.5 Conjunctive use
4. Water Induced Disaster
 - 4.1 Types of Water Induced disasters and Vulnerability
 - 4.2 Floods, causes of occurrence, and mitigation measures
 - 4.3 Prevention measures for water induced disaster
 - 4.4 Inundation Problem in Nepal
5. River Engineering
 - 5.1 River and flood plain management
 - 5.2 River Hydraulic and sediments transports
 - 5.3 River channel improvement and flood control design planning
 - 5.4 Design of flood control works viz longitudinal and transverse dikes, bed bars, cut-offs etc.
6. Construction of Irrigation Projects
 - 6.1 Methods and construction technology
 - 6.2 Contract management and quality aspects of construction
 - 6.3 Environmental protection issues in developing irrigation systems
 - 6.4 Participatory approach in the construction of irrigation projects
 - 6.5 Quality control and assurances

7. Irrigation Management and Sustainability

- 7.1 General concepts of irrigation management
- 7.2 System operation and maintenance
- 7.3 Operation / regulation of head works
- 7.4 Types of irrigation systems with respect to their management & their performance
- 7.5 Participatory irrigation management and stakeholders involvement
- 7.6 Joint management concept and sustainability issues
- 7.7 Irrigation Management transfer, process and outcomes of management transfer
- 7.8 Private sector management of irrigation

8. Economics, Resource Mobilization and Administration

- 8.1 Economics of irrigation
- 8.2 Resource Mobilization in Irrigation Sector
- 8.3 Economic analysis of irrigation projects
- 8.4 Institutional strengthening
- 8.5 Contract Dispute resolution

9. Implementation and Policy Issues

- 9.1 National Policies and effectiveness in implementation
- 9.2 Involvement of NGOs in Irrigation
- 9.3 Development of Non-conventional irrigation systems
- 9.4 Integrated approach of crop water management
